

quoad mores; 3.º quoad scientiam; 4.º quoad immunitatem ab irregularitatibus, censuris et incompatilibus obligationibus; 5.º quoad aetatem; 6.º quoad adscriptionem alicui Ecclesiae; 7.º quoad interstitia et exercitium ordinis prius suscepti; 8.º quoad titulum sacrae ordinationis. Debet 9.º eos subicere examini et scrutiniis canonicis; 10.º efficere ut exercitia spiritualia praemitant; 11.º Habere ordinationes debito tempore; 12.º debito loco; 13.º personaliter. Sed haec sunt breviter explicanda.

PUNCTUM I.

De necessitate quod ordinandi sint subditi.

68. *Quomodo intelligenda est conditio quod ordinandi sint subditi, aut debitis alterius Episcopi litteris dimissorialibus vel testimonialibus muniti?*

I.^o Subditus Episcopi in hunc finem quis esse potest quatuor modis: 1.º ratione *originis*, eo quod in illius Dioecesi sit natus (non tamen accidentaliter, quo casu consideraretur Dioecesis domicilii genitorum); 2.º ratione *domicilii*; non vero sufficit quasi-domicilium; et praeterea ordinandus jurare debet se habere animum ibi perpetuo manendi; 3.º ratione *beneficii*, quod sit congruum (detractis oneribus) et pacifice possessum, neque obtentum in fraudem, scilicet ad eludendum examen et iudicium sui Episcopi; 4.º ratione *familiaritatis* seu famulatus, cohabitando cum illo Episcopo (non mere titulari, seu in *partibus*) saltem a triennio; a quo insuper provideri debet congruo beneficio (si provisus non sit) intra mensem a recepta tonsura vel ordine.

II.º Ordinandus ex his quatuor Episcopis potest eligere quem vult; atque etiam in unoquoque ordine suscipiendo variare, dummodo id in fraudem non faciat.

III.º Attamen Episcopus originis nequit aliquem ordinare sine *testimonialibus* Episcopi domicilii, qui nullum subsistere impedimentum canonicum fidem faciat; et vicissim Episcopus domicilii nequit ordines conferre sine testimonialibus Episcopi originis, si ordinandus ab illius Dioecesi discesserit ea aetate qua poterat aliquod canonicum impedimentum contrahere. Idem dic de Episcopis beneficii aut familiaritatis, qui nequeunt ordinare absque testimonialibus Episcoporum in quorum Dioecesibus ordinandus commoratus fuerit praedicta aetate tempore notabili (saltem circiter sex mensibus).

IV.º Quoad Regulares professos votorum solemnium, respicitur tantummodo Episcopus *domicilii*, ille scilicet intra cuius Dioecesim adest caenobium ordinandi. Dixi *votorum solemnium*; quoad illos enim qui ad pias votorum simplicium congregationes pertinent, valet regula communis. De Novitiis ad vota solemnia se disponentibus, an Episcopo originis uti possint, ambigua res est.

V.^o Episcopus qui ratione neque originis, neque domicilii, neque beneficii, neque familiaritatis, jus habeat in ordinandum, non potest ei tonsuram aut ordines conferre, sine litteris *dimissorialibus* a suo Episcopo ad ipsum datis. Dixi a *suo Episcopo*, non vero a Vicario Generali, nisi Episcopo diu et longe absente (qua de re iudicium ad ipsum Vicarium spectat).

De his omnibus vide cl. D'Annibale (*III. 170-171*), De Angelis (*I. XI. 3. et segg.*) Vecchiotti (*III. § 18-23*) apud quos alia minutiora invenientur.

PUNCTUM II.

De requisitis quoad mores.

69. *Cujusmodi esse debent mores et intentio ordinandorum, ut digni judicari possint?*

Tridentinum (*XXIII. VII*) dicit explorandam esse *fidem* ordinandorum, esse scilicet attendendum ne sive verbis sive conversatione etc. quoad fidem et sana principia se suspectos reddiderint. Quoad primam tonsuram (*l. c. IV*) dicit initiari non debere illos « de quibus probabilis conjectura non sit, eos... » ut Deo fidelem cultum praestent, hoc vitae genus elegerint. Quoad ordines minores (*l. c. XI*) subdit: « Ita de gradu in gradum ascendant, ut eis cum » aetate vitae meritum... accrescat; quod et bonorum morum exemplum, » et assiduum in Ecclesia ministerium, atque major erga Presbyteros et » superiores ordines reverentia, et crebrior, quam antea, Corporis Christi » communio maxime comprobabunt ». Quoad ordines majores in genere (*l. c. XII*) dicit: « Debere assumi dignos dumtaxat, et quorum probata vita » senectus sit »; et speciatim quoad subdiaconatum (*l. c. XIII*): « Subdia- » con... ordinentur... qui sperent, Deo authore, se continere posse »; denique speciatim quoad Presbyteratum (*l. c. XIV*): « Ita pietate ac castis » moribus sint conspicui, ut praeclarum bonorum operum exemplum et vitae » monita ab eis possint expectari ».

70. Sed verba ista Tridentini, quae innuunt, promovendos ad ordines majores debere esse *senes* in virtutibus, pietate nedum praediti sed *conspicui*, et nedum bonum sed *praeclarum* exemplum praebentes; suntne ita intelligenda, ut ipsi jam debeant esse immunes a maculis etiam levibus, virtutum omnium in gradu excelso habitum habere, et uno verbo ad apicem perfectionis pervenisse? Negative. Patet 1.º et praxi communissima Episcoporum; 2.º quia talis ac tanta sanctitas est paucissimorum, et sic Ecclesia ministris destitueretur: porro velle optimum est destruere bonum; 3.º quia dum personae piaae et valde ferventes Communionem quotidianam (prout desiderat Tridentinum) faciunt, de Subdiaconis et Diaconis Pontificale Rom. dicit solum « maxime decere si saltem diebus dominicis et solemnibus, cum » altari ministraverint, Communionem perceperint »; et ipsum Tridentinum (*XXIII. XVIII*) de Clericis in Seminario dicit: « Saltem singulis mensibus » confiteantur peccata, et juxta Confessoris iudicium sumant Corpus D. N. J. » Christi ».

71. *Quinam ergo sanctitatis gradus sufficit ut Episcopus clericos ad sacros ordines promovere possit?* Credo sufficere si Episcopus sit satis certus de tribus sequentibus 1.º quod Clericus sit immunis a vitiis gravibus, et principiis non sanis (v. g. liberalismi); 2.º quod insuper constanter absteineat ab iis, quae, etsi non sint peccata, tamen juxta sacros canones clericis ventantur; 3.º quod denique frequentet Sacramenta, Ecclesiam etc. Et haec esse videtur sententia S. Lig., qui (*Hom. Ap. VII. 48*) dicit: « Nec Episcopus » potest acquiescere soli bonitati negativae ordinandi..., nempe quod nihil

» sciat mali de illo; sed oportet ut ejus bonitatem positivam cognoscat...
» Ex secretis informationibus Episcopus potest certus fieri non solum si clericus ludis, insolentiis, pravis consuetudinibus sit aliis scandalo, sed etiam si positive vitam spiritualem agat (Ecclesias, orationem, Sacramenta frequentando); si solitarie vivat aut saltem cum bonis sociis comitetur; si studio dat operam, si modesto habitu ac sermone incedit, et hujusmodi ». Sedulo notandum quod subjungit: « Si forsitan (Episcopus) notitiam habeat » de scandalo positivo alicujus, tunc non debet sibi satis esse ordinariam probationem exigere, sed multorum annorum resipiscentiam observare debet; » cum suspicio rationabilis tunc suboriatur, quod omne ab eo simulatione fiat, ut ordines assequatur ». Quod tamen Episcopus exigere debeat resipiscentiam *multorum annorum*, pro obligatione absoluta, quae pro omnibus casibus valeat, poni non potest. Giordanini (*Istruz. per i novell. Confess. II. 65*) dicit: « Sacrum Concilium de futura continentia exigit solum probabilem spem... Concedimus tamen quod, supposito lapsu, strictius procedi » et major probatio fieri debeat ».

PUNCTUM III.

De requisitis quoad scientiam.

Et quid si Dioecesis magna Cleri penuria laboraret?

72. *Quaenam scientia in Ordinandis requiritur?* De jure communi (ut supra innui) exigitur solum prout sequitur:

I.^o Quoad primam tonsuram, calleant rudimenta fidei, et sciant legere et scribere. *Trid. (l. c. IV)*.

II.º Quoad ordines minores, saltem latinam linguam intelligant. *Trid. (l. c. XI)*.

III.º Quoad Subdiaconatum et Diaconatum, sciant ea quae pertinent ad hos ordines exercendos, atque in litteris sint eruditi (*Trid. l. c. XIII*). Hac autem in litteris eruditione intelligitur ut saltem sciant bene loqui lingua nationali et traducere expedite in linguam latinam. Ad exercitium autem Diaconatus pertinet etiam ut sciant baptizare.

IV.º Quoad Presbyteratum, sciant ministrare Sacramenta et docere populum ea quae scire omnibus necessarium est ad salutem (*Trid. l. c. XIV*). Haec Tridentini verba sic explicat Innocentius XIII (*Const. Apostolici ministerii § 4*) inquit: « Quod quidem ut recte praestari possit, eosdem Episcopos in Domino hortamur, ut, quantum fieri potest, eos tantum ad Sacerdotium assumant, qui saltem theologiae moralis competenter periti » sint ». Cl. D'Annibale (*III. 173*), quoad theologiam moralem, satis habet quod ordinandus ad Sacerdotium « noscat quae ad conferendum Baptismum, » Eucharistiam et Extremam Unctionem nosse oportet, et aliquam circa Poenitentiae Sacramentum peritiam habeat ». Hoc autem concedi poterit, si necessitas urgeat et aliter fieri nequeat, vel si Episcopus non sit subsignaturus *celebret*, nisi neo-presbyter studia diligenter prosequatur et perficiat.

Caeterum, praeter ista quae de jure communi exiguntur, nihil vetat quominus alia (discrete tamen) lege particulari dioecesana exigantur.

73. *Potestne Episcopus in conscientia et absque peccato a regulis hucusque recensitis plus vel minus recedere?*

Seclusa necessitate, negative certe; et vae si Episcopus propter intercessionem aliosve humanos respectus ad ordines conferendos, contra monitum Apostoli (*nemini cito manus imposueris*), contra leges Ecclesiae, et contra jus naturale quod clamat manibus non tutis thesauros non esse committendos, nimis facilis esset! Scripsit D. Thomas (*Suppl. XXXVI. IV*): « Mor- » taliter peccaret qui res Ecclesiae temporales scienter sub periculo poneret: » ergo multo fortius qui poneret res spirituales sub periculo. Sed sub periculo ponit res spirituales quicumque indignos promovet... Ergo indignos » promovens mortaliter peccat ». Aliqui facile condonant defectum scientiae, atque ignorantissimos, iudicio destitutos, stupidos et hebetes, ad Sacerdotium quoque ordinare non dubitant, dicendo illos esse bonos. Sed falluntur non solum quia tunc etiam procedunt contra leges Ecclesiae, quae, praeter bonitatem, doctrinam quoque exigit; sed etiam quia de tali bonitate parum est fidendum. Enimvero subjecti hujusmodi sunt valde periculosi etiam in materia morum ex duplici ratione. Prima est quia nullum studii amorem habebunt, eo quod nihil intelligant, et sic se dabunt ad otium patrem omnium vitiorum. Secunda est quia iudicio carentes, quasi jumenta fere solum a passionibus diriguntur, et experientia patet quod nedum ad fornicationes (et quidem sine ulla cautela), sed etiam (imo magis) ad sodomiam, proruere solent. Hinc Concil. Later. dixit: « Melius est pauciores habere ministros, sed probos » atque utiles, quam plures qui nequidquam sunt valituri »; et *Decret. I. XXIII. 4*. legitur: « Melius est Domini Sacerdotium paucos habere ministros, » qui possint digne opus Dei exercere, quam multos inutiles, qui (N. B.) » onus grave ordinatori adducant ».

Sed quid in casu necessitatis? Quid scilicet si Dioecesis Sacerdotum penuria magna laboraret, et jam Paroeciae multae sine Parocho relinqui deberent, moribundi sine Sacramentis morerentur etc.?

R. I.^o Tunc maxime satagere debet Episcopus, ut vocationes promoveat, et sufficientem bonumque clerum sibi efformet, juxta dicta (*n. 3833. et seqq.*). Equidem miracula non sunt expectanda; sed, si Episcopus media apponat, celebre illud D. Thomae (*l. c. XXXVI. IV*) effatum verificabitur: « Deus nunquam ita deserit Ecclesiam suam, quin inveniantur idonei ministri sufficientes ad necessitatem plebis ».

II.º Quia autem, ad bonum et sufficientem clerum efformandum, longum tempus exigitur, atque interim necessitates gravissimae urgent, niti debebit Episcopus ut bonos Sacerdotes ex aliis Dioecesibus sibi procuret. Sed hoc quoque difficile est. Fere ubique enim Sacerdotum penuria adest, et Episcopi bonos Sacerdotes pro se retinere satagunt, aliis autem ut plurimum non nisi ignorantes et discolos cedere parati sunt. Quid insuper si, dum centum boni Sacerdotes exigerentur, vix unus vel alter haberi posset? In his angustiis, dum quotannis in Dioecesi, v. g., viginti Sacerdotes moriuntur et solum duo vel tres in sacris ordinari petunt, utique in tentationem versantur miseri Episcopi eos ordinandi, quamvis a Tridentini regulis plus vel minus deficerent. Poteritne hoc permitti? Quoad defectum scientiae, indulgentia aliqua haberi poterit; neque oportebit ut dispensatio pontificia obtineatur; ut enim dicit Giordanini (*Istruz. per i nov. Conf. II. 65*), non proprie de legibus,